Mosaikländor

Familjen Aeshnidae

Brun mosaikslända i Flatens naturreservat, Stockholm. Foto: Johan Pontén.

Fynd i Stockholm
Inom Stockholms stad har hela nio olika arter av mosaikländor noterats: fjällmosaikslända, blågrön mosaikslända, brun mosaikslända, starrmosaikslända, höstmosaikslända, vassmosaikslända, grön mosaikslända, blå kejsartrollslända och tidig mosaikslända. Fynd av mosaikländor har framförallt rapporterats från Norra och Södra Djurgården, Kyrksjön, Judarn, Grimsta och Sköndal. Längst ner i faktabladet finns en kartillustration där artens fyndplatser syns.

Status och utbredning
Samtliga nio arter är kategoriserade som livskraftiga (LC) i Sverige enligt rödlistan 2020. Endast en av dem, grön mosaikslända, är fridlyst i landet. Alla arterna kopplas till livsmiljöer med sötvatten och våtmarker. Höstmosaikslända kan även hittas i brackvattenmiljöer. Alla arter återfinns i de södra delarna av Sverige och fjällmosaikslända, brun mosaikslända, starrmosaikslända och grön mosaikslända kan även hittas i landets norra delar.

Utseende och ekologi
Kännetecknande för familjen mosaikländor, som tillhör insektsordningen trollländor, är att de flesta arterna är ganska stora. Kroppens grundfärg hos de vuxna ländorna är brunaktig med ett mosaikmönster på, vanligtvis i blått och gult. Alla mosaikländor har larver som lever i vatten från någon månad till många år innan de utvecklas till vuxna flygande insekter. Larverna är kraftiga och breda med spolformad bakkropp. De är rovdjur som livnär sig på små maskar, mygglarver, djurplankton och grodyngel. De äter även andra trollländelarver och kan vara kannibaler. Ländorna har ett relativt

kortvarigt vuxenstadium jämfört med larvstadiet, som är betydligt längre. Flygperioden för de flesta mosaiksländor är från slutet av juni till september. Undantag är tidig mosaikslända som flyger redan i maj-juni, och höstmosaikslända som flyger så sent som i augusti-oktober. Flygperioderna kan variera beroende på vädret. Under varma somrar flyger de tidigare, men om vår och försommar är kalla flyger de senare.

Hot

Ett framtida hot mot arterna, som på många håll redan är här, är ett torrare och varmare klimat som torkar ut deras livsmiljöer. Dikning, dränering samt borttagandet av småvatten var förr vanliga anledningar till habitatförlust för arten. Idag sker dock inte dikning inom Stockholm, och arbete kring restaurering pågår. Dock är exploatering av artens livsmiljöer fortfarande ett hot.

Åtgärdsbehov

Det finns ett stort behov av att återinföra småvatten och fuktstråk för att återskapa mosaiksländornas livsmiljöer. I Stockholms stad finns idag ett aktivt arbete med detta, och många färdiga projekt har redan lyckats med att skapa bättre förutsättningar för arterna. De groddammar som anlagts inom Stockholms stad har bidragit positivt till arternas förutsättningar. Vid exploatering bör man försöka minska påverkan på sländornas livsmiljöer och om möjligt spara dem helt.

Historik och kuriosa

Mosaiksländornas larver lever ett riskfullt liv under vattnet. Flera fågelarter, fiskar och groddjur har den lilla larven på sin meny. Vid akut fara kan larven skjuta iväg sig själv med en jetström som den skapar genom att snabbt stöta ut vatten baktill.

Referenser

Livet i havet (2020). Mosaikslända. https://www.havet.nu/livet/art/mosaikslanda [2021-12-11].

Lidingö stad, Miljö och stadsbyggnadskontoret (2019). Trollsländor på Lidingö – Resultat av 20 års inventering. https://www.trollslandeforeningen.se/wp-content/uploads/2019/11/Trollsl%c3%a4ndor-p%c3%a5-Liding%c3%b6_slutversion.pdf [2021-12-11].

Trollsländeföreningen (u.å.). https://www.trollslandeforeningen.se/faq/ [2021-12-13].

SLU Artdatabanken (2021). Brun mosaikslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/aeshna-grandis-208287 [2021-12-10].

SLU Artdatabanken (2021). Fjällmosaikslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/aeshna-caerulea-208282 [2021-12-10].

SLU Artdatabanken (2021). Starrmosaikslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/aeshna-juncea-208283 [2021-12-10].

SLU Artdatabanken (2021). Grön mosaikslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/aeshna-viridis-102920 [2021-12-10].

SLU Artdatabanken (2021). Blågrön mosaikslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/aeshna-cyanea-208289 [2021-12-10].

SLU Artdatabanken (2021). Höstmosaikslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/aeshna-mixta-208290 [2021-12-10].

SLU Artdatabanken (2021). Blå kejsartrollslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/aeshna-mixta-208290 [2021-12-10].

SLU Artdatabanken (2021). Tidig mosaikslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/brachytron-pratense-208294 [2021-12-10].

SLU Artdatabanken (2021). Vassmosaikslända. https://artfakta.se/naturvard/taxon/aeshna-serrata-208286 [2021-12-10].

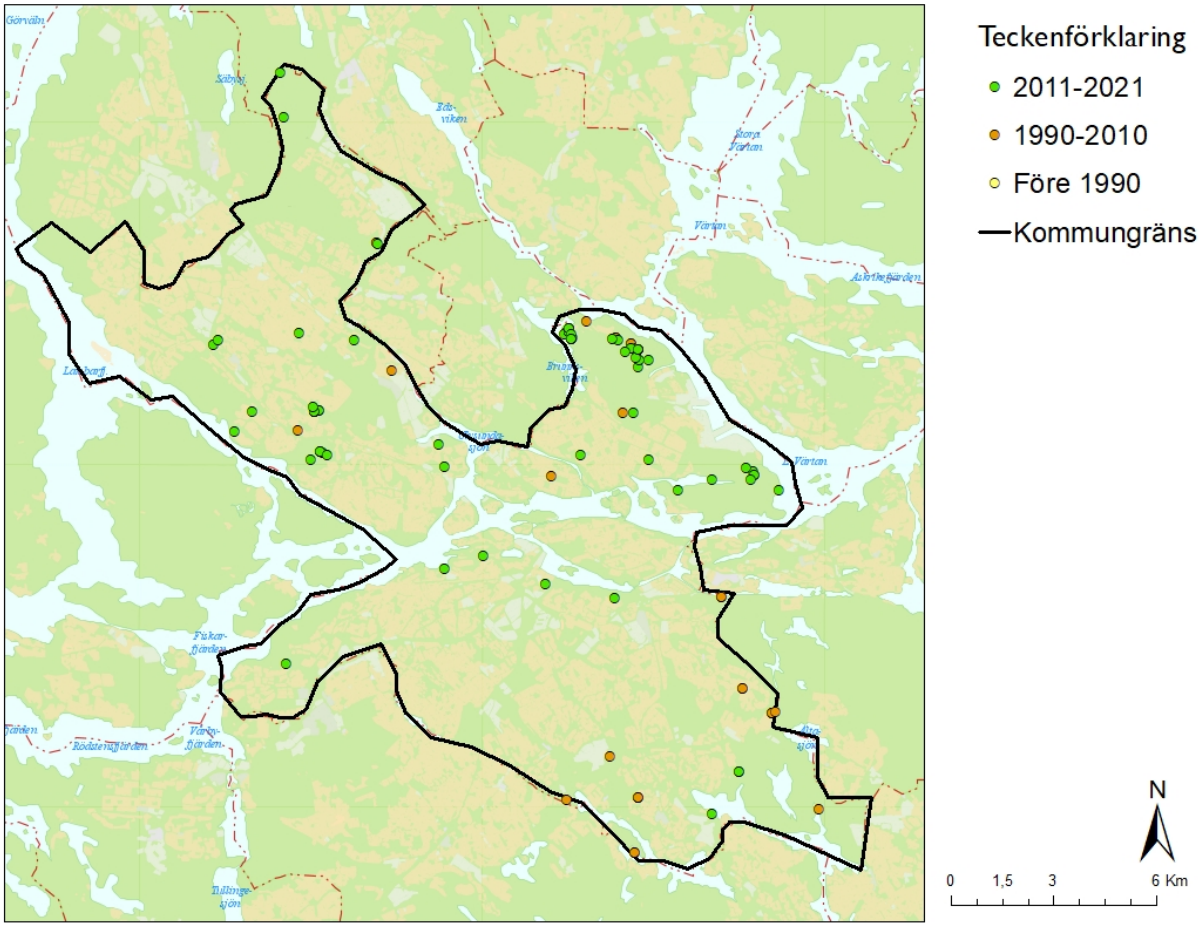

Figur 1. Karta över Stockholms stad med observationer av mosaiktrollsländor under olika tidsperioder.